

2

Stále se rozšiřovat

Agent ruské rozvědky Robert Rachardžo je opravdovou hvězdou své branže. Česku jasně ukázal, jak banální zpravodajské nástroje mohou stačit, aby jeden špion slušně narušil pověst armády členské země NATO a otrásl bezpečností země. Případ Rachardžo byl zároveň pro Česko přelomovým momentem. Odhalení ruského agenta totiž znamenalo vystrážlivění z představy, že aktivity ruských tajných služeb jsou reliktem dob dávno minulých, pohřbených listopadovou revolucí v roce 1989.

Prostor, v němž žijeme, jsme si již navykli vnímat jako bezpečný. V roce 1999 jsme vstoupili do NATO a o pět let později i do Evropské unie, což ve veřejnosti posílilo přesvědčení, že teď nám už žádná velká rizika nehrozí a že se tedy v klidu můžeme soustředit na vše možné, jen ne ochranu naší bezpečnosti. Někteří dokonce začali mít pocit, že největší nebezpečí číhá ve Washingtonu nebo Bruselu, který část politické elity začala líčit jako nebezpečný prostor připravující zdejší národní stát o jeho pravomoci a dokonce i svobodu.

Skutečná hrozba ale dřímá jinde: Rusko odsud nikdy nestáhlo své agenty, naopak v posledních letech jejich řady ještě posílilo. Špioni

dostali řadu úkolů, politické krytí od vedení Kremlu a dostatečné prostředky na svoji činnost. Jejich cílem je podkopat zdejší stále se usazující a vratkou demokracii, vnést do ní chaos, oslabit její začleňování do obranných a politických struktur Západu a zmocnit se našich tajemství. S podobným překvapením hledí v poslední době na rozsáhlé aktivity ruské špionáže i v mnoha dalších zemích EU, i ty byly zastiženy nepřipravené stejně jako Česká republika.

První polovina devadesátých let nicméně skutečně nasvědčovala tomu, že proměna Ruska by nemusela být jenom utopistickou ideou. Mnozí předpokládali, že Rusko se bude vyvíjet podobně jako další postkomunistické státy, jež se vytrhly z ruského orbitu a začaly rotovat okolo EU a NATO. Rusko pro svou velikost nemohlo směřovat na Západ tak rychle, jako jeho bývalé satelity, v knize *The Strongman* bývalý britský zpravodaj v Moskvě Angus Roxburgh nicméně dokládá, že ještě na počátku tohoto tisíciletí mluvil o možném členství Ruska v NATO dokonce i tehdy čerstvý prezident Vladimir Putin.

O tom, zda někdy existovala reálná šance přimknout Rusko k Západu, se dodnes vedou vášnivé polemiky. Jedna strana zastoupená známým americkým ekonomem Josephem Stiglitzem nebo britským novinářem Edwardem Lucasem říká, že vše pohřbila zpackaná ekonomická transformace devadesátých let, která zrodila lídra, jako je Vladimír Putin. Druhá, mezi jejíž přední mluvčí se řadí historický geograf Robert D. Kaplan, argumentuje, že prozápadní směřování Ruska bylo od začátku pouhou iluzí, protože takový vývoj neumožňovaly historické národní sklony smíchané s geografickými danostmi.

Podle Stiglitze je to zajímavý paradox: ve svém dnes již slavném textu *Who Lost Russia* napsal, že přechod od komunismu ke kapitalismu mohl po roce 1991 přinést do Ruska skutečně nečekanou prosperitu,